

Наталія Бойко,
асистент кафедри мовознавчих дисциплін

ЛІНГВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ (НІМЕЦЬКОЇ) МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті аналізуються зміст та принципи навчання іноземної (німецької) мови в початковій школі.

Ключові слова: іноземна мова, початкова школа, зміст, принцип, компетенція, мовлення, мета, вміння.

З перетворенням України на самостійну державу виникла потреба у розбудові системи освіти, її докорінному реформуванні. З цією метою розроблена цілісна державна національна програма „Освіта”, головною метою якої є визначення стратегії розвитку освіти в Україні на найближчі роки на перспективу ХХІ століття, створення життєздатної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

Загальновідомо, що загальна середня освіта здобувається у триступеневій системі загальноосвітніх навчально-виховних закладів: початковій школі (І ступінь), основній школі (ІІ ступінь), старшій школі (ІІІ ступінь). Навчання іноземної мови стало обов’язковим на всіх ступенях.

Ступенева система освіти в Україні реалізується на підставі відповідних програм. Освітня програма – це перелік обов’язкових та вибіркових навчальних предметів, необхідних для здобуття певного освітнього ступеня, з визначенням кількості годин, відведених на їх опанування, та форм підсумкового контролю. Реалізація загальної середньої освіти проходить на базі освітніх програм початкової, основної та старшої шкіл, а також на базі професійно орієнтованої освітньої програми [2, с.223].

Сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її до європейського та світового простору зумовлюють розглядати німецьку мову як важливий засіб міжкультурного спілкування.

Актуальність дослідження. Основне призначення німецької мови як предметної галузі шкільного навчання – сприяти в оволодінні учнями уміннями і навичками спілкуватися в усній і писемній формах відповідно до мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях. Головна мета навчання німецької мови у загальноосвітніх навчальних закладах полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, базою для якої є комунікативні уміння, сформовані на основі мовних знань і навичок. Розвиток комунікативної компетенції залежить від соціокультурних і соціолінгвістичних знань, умінь і навичок, які забезпечують входження особистості в інший соціум і сприяють її соціалізації в новому для неї суспільстві.

Відомо, що основними комунікативними уміннями є: - уміння здійснювати усномовленнєве спілкування (у монологічній і діалогічній формах); - уміння розуміти зі слуху зміст автентичних текстів; - уміння читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту, розглядаючи їх як джерело різноманітної інформації і як засіб оволодіння нею; - уміння здійснювати спілкування у писемній формі відповідно до поставлених завдань; - уміння адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння мовою німецькою; - уміння використовувати у разі необхідності невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів [1, с.57]. Таким чином, **об'єктом дослідження** є навчально-виховний процес у початковій школі, а **предметом** – зміст та принципи навчання іноземної (німецької) мови в початковій школі.

Розвиток комунікативних умінь неможливий без оволодіння мовними засобами реалізації усного і писемного мовлення. Проте знання лексичного і граматичного матеріалу ще не забезпечує становлення комунікативних умінь.

Необхідні уміння оперування цим матеріалом, а також використання його для породження і розпізнавання інформації у певних сферах спілкування.

Комунікативні мовні компетенції формуються на основі взаємопов'язаного мовленнєвого, соціокультурного, соціолінгвістичного і мовного розвитку учнів відповідно до їхніх вікових особливостей та інтересів на кожному етапі оволодіння німецькою мовою і складається з: - мовної (лінгвістичної) компетенції, яка забезпечує оволодіння учнями мовним матеріалом з метою використання його в усному і писемному мовленні; - соціолінгвістичної компетенції, яка забезпечує формування умінь користуватися у процесі спілкування мовленнєвими реаліями (зразками), особливими правилами мовленнєвої поведінки, характерними для країни, мова якої вивчається; - прагматичної компетенції, яка пов'язана із знаннями принципів, за якими висловлювання організуються, структуруються, використовуються для здійснення комунікативних функцій та узгоджуються згідно з інтерактивними та трансактивними схемами.

У процесі навчання німецької мови формуються загальні компетенції, які складаються з: -декларативних знань, що включають знання світу, соціокультурні знання та міжкультурне усвідомлення; соціокультурна компетенція передбачає засвоєння учнями знань соціокультурних особливостей країни, мова якої вивчається, культурних цінностей та морально-етичних норм свого та інших народів, а також формування умінь їх використовувати у практичній діяльності; -практичних та міжкультурних умінь і навичок, таких як соціальні вміння, навички повсякденного життя тощо; -“компетенції існування”, яка пов'язана з індивідуальними особливостями поведінки, мотивацій, цінностей, ідеалів та типу особистості; -загальнонавчальних компетенцій (вміння вчитися), що сприяють оволодінню учнями стратегіями мовленнєвої діяльності, спрямованої на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем [3, с.36].

Практична мета навчання німецької мови в початковій школі полягає в тому, щоб закласти основи володіння німецькою мовою у молодших

школярів, тобто сформувати початкові основи фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок та вмінь аудіювання, говоріння, читання та письма в межах програмних вимог.

Освітня програма початкової школи має забезпечити зацікавленість учнів у вивченні німецької мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність і значущість володіння німецькою мовою як неповторним засобом міжкультурного спілкування. Початкова школа має забезпечити наступність і безперервність процесу навчання німецької мови у всьому курсі середньої школи, сформувати базові навички і вміння, необхідні для подальшого розвитку комунікативної компетенції в основній і старшій школі. Вона має виховувати комунікативні потреби у пізнанні інших країн і народів, у пошуку друзів не тільки для спілкування, але й для розв'язання певних проблем власної життєдіяльності. На цьому етапі здійснюється формування навичок і вмінь спілкування в усній і писемній формах у межах визначених сфер і ситуацій у відповідності до вікових особливостей учнів і їхніх інтересів, на основі використання для цього прийнятих мовленнєвих зразків. Учні вчаться виконувати нескладні творчі справи і завдання, спрямовані на розвиток креативного мислення, у них формуються вміння переносити засвоєний навчальний матеріал в інші ситуації спілкування, давати оцінку певним явищам і діям [2, с.226].

Для успішної реалізації освітньо-розвивального потенціалу німецької мови у початковій школі необхідно сприяти тому, щоб процес залучення учнів до вивчення предмета не тільки розширював їхній світогляд, але й сприяв би більш глибокому розумінню власної культури та її ролі в духовному та моральному розвитку людства.

Процес навчання німецької мови у початковій школі організовується відповідно до мережі годин, визначених навчальним планом, і з урахуванням можливості збільшення їх кількості за рахунок варіативної частини. У зв'язку з цим для повноцінного забезпечення навчального процесу вчитель, окрім

підручника, який використовує у своїй роботі, може залучати інші засоби, адаптуючи їх до умов навчання.

Визначення обсягу навчального матеріалу для початкових класів зумовлюється базовим рівнем володіння німецькою мовою, тобто рівнем, достатнім для спілкування в усній та письмовій формі на елементарному комунікативному рівні. Раннє навчання німецькій мові передбачає оволодіння учнями звуковою та графічною системами мови, засвоєння певної кількості найбільш уживаних граматичних явищ, активного лексичного мінімуму.

Список використаних джерел

1. Корейка І.В. Новітні навчально-методичні комплекси з німецької мови // Іноземні мови. – 2005.- №1.- С.55-63
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид.2-е, випр. І перероб. /Кол.авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002.- 328с.
3. Мошков В.В., Редько В.Г. Про поступове запровадження вивчення іноземних мов у початкових класах загальноосвітніх шкіл // Початкова школа. – 1994.- №12.- С.31-37

Annotation. The article analyses the sense and principles of teaching foreign (German) language.

Key words: foreign language, primary school, sense, principles, competence, speech, aim, skills.